

*ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพ
ของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี
Educational inequality affecting the quality
of small schools in Phetchaburi Province

ชिरาภรณ์ สุขจิตต์^{1*} สัมฤทธิ์ แสงทอง² กาญจนา บุญส่ง³
Chirapon Sukjit^{1*} Samrit Sangthong² Kanchana Boonsong³

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University

³คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University

*Corresponding author, E-mail: Chirapon.Suk@mail.pbru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี 2) ระดับคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี 3) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 244 คน ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.955 ค่าอำนาจจำแนกด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 0.946 และค่าอำนาจจำแนกด้านคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี 0.934 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย \bar{x} ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับแรก คือ ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านสภาพแวดล้อมและภูมิปัญญา ด้านสถานที่ตั้งและขนาดของโรงเรียน ด้านวัฒนธรรมครอบครัว ด้านการจัดสรรอัตรากำลัง ผลการวิจัยพบว่า 1.คุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับแรก คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านคุณลักษณะผู้เรียน ด้านการมีสัมพันธ์กับชุมชน ด้านการมีสัมพันธ์กับชุมชน ด้านการมีสัมพันธ์กับชุมชน ด้านการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโรงเรียน ด้านความพึงพอใจในงานของบุคลากร 2.ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพ

* Received: 25 January 2025, Revised: 28 April 2025, Accepted: 28 April 2025

ของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี คือ ด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม (X_4) ด้านการจัดสรร
อัตรากำลัง (X_2) ด้านสถานที่ตั้งและโรงเรียน (X_3) และด้านวัฒนธรรมครอบครัว (X_6) มีประสิทธิภาพในการ
ทำนาย ร้อยละ 61.40 และสามารถเขียน สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ ดังนี้ $\hat{Y}_{tot} = 4.34 + -113$
(X_2) + -115 (X_3) + -180 (X_4) + -101 (X_6)

คำสำคัญ: ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา; คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี

ABSTRACT

This research aimed to: 1) examine the level of educational inequality in small schools in Phetchaburi Province, 2) investigate the quality level of small schools in Phetchaburi Province, and 3) determine the educational inequality factors affecting the quality of small schools in Phetchaburi Province. The sample consisted of 244 school directors and teachers, selected through multi-stage random sampling. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.955, discriminant power for educational inequality of 0.946, and discriminant power for small school quality in Phetchaburi Province of 0.934. Data were analyzed using mean (\bar{x}), standard deviation (S.D.), and stepwise multiple regression analysis. The research findings revealed that the overall level of educational inequality in small schools in Phetchaburi Province was at a low level. When considered by dimension, all aspects were at a low level, ranked as follows: economic and social status, environmental and residential conditions, school location and size, family culture, and personnel allocation. The quality of small schools in Phetchaburi Province was at a moderate level across all dimensions, ranked as follows: academic achievement, learner characteristics, community relations (repeated three times in original), school change and development, and personnel job satisfaction. Educational inequality factors affecting the quality of small schools in Phetchaburi Province included: economic and social status (X_4), personnel allocation (X_2), school location and size (X_3), and family culture (X_6), with a predictive efficiency of 61.40%. The prediction equation in raw score form was: This research aimed to: 1) examine the level of educational inequality in small schools in Phetchaburi Province, 2) investigate the quality level of small schools in Phetchaburi Province, and 3) determine the educational inequality factors affecting the quality of small schools in Phetchaburi Province. The sample consisted of 244 school directors and teachers, selected through multi-stage random sampling. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.955, discriminant power for educational inequality of 0.946, and discriminant power for small school quality in Phetchaburi Province of 0.934. Data were analyzed using mean (\bar{x}), standard deviation (S.D.), and stepwise multiple regression analysis. The research findings revealed that the overall level of educational inequality in small schools in Phetchaburi Province was at a low level. When considered by dimension, all aspects were at a low level, ranked as follows: economic and social status, environmental and residential conditions, school location and size, family culture, and personnel allocation. The quality of small schools in Phetchaburi Province was at a moderate level across all dimensions, ranked as follows: academic achievement, learner characteristics, community relations (repeated three times in original), school change and development, and personnel job satisfaction. Educational inequality factors affecting the quality of small schools in Phetchaburi Province included: economic and social status (X_4), personnel allocation (X_2), school location and size (X_3), and family culture (X_6), with a

predictive efficiency of 61.40%. The prediction equation in raw score form was: $\hat{Y}_{tot} = 4.34 + (-0.113)(X_2) + (-0.115)(X_3) + (-0.180)(X_4) + (-0.101)(X_6)$.

Keywords: Educational Inequality, Quality of Small Schools, Phetchaburi Province

บทนำ

ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาต้องเริ่มต้นจากนโยบายที่ใกล้ตัวเด็กที่สุดอย่างโรงเรียน เพราะมีต้นทุนทางสังคมที่ดีในการจัดการศึกษา โดยจะต้องมุ่งเป้าไปที่การทำให้ความแตกต่างทางคุณภาพและการเข้าถึงการศึกษาแต่ละพื้นที่เหลือช่องว่างต่อกันน้อยที่สุด โดยสถานศึกษาต้องตั้งเป้าหมายในการพัฒนาเด็กที่มั่นคง เข้มแข็ง สอดคล้องกับการใช้ชีวิตจริงของเด็ก เพื่อให้การพัฒนาดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงไปสู่การแก้ปัญหาอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้ กล่าวถึงความเสี่ยงที่เด็กยากจนกว่า 1.9 ล้านคน จะหลุดออกจากระบบการศึกษา ซึ่งการแก้ไขปัญหานี้จำเป็นต้องเชื่อมโยงการทำงานไปสู่ระดับพื้นที่ โดยเฉพาะการเก็บข้อมูลและจัดสรรงบประมาณให้เด็กเปราะบางได้รับการพัฒนาทั้งในและนอกระบบ รวมไปถึงการจัดการเรียนรู้ที่เข้าถึงตัวผู้เรียน ส่งเสริมการพัฒนาครู และจัดให้มีการเรียนร่วมกันของต่างพื้นที่ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษานี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมายาวนานที่ทำให้เด็กไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึง ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาทำให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่ห่างไกลหรือพื้นที่ชนบทที่ไม่ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเทียบเท่ากับเด็กและเยาวชนในพื้นที่เมืองจึงกล่าวได้ว่า เด็กและเยาวชนของไทยกำลังประสบกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาทั้งในเรื่องของโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา และคุณภาพของการศึกษาที่ได้รับมาตรฐานอย่างเต็มที่เพราะว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน (รัชวดี แสงมเหษณ์, 2560)

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Educational inequality) จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ทุกประเทศให้ความสำคัญและหาแนวทางร่วมแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับความหมายของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษานี้ หมายถึง ไม่เท่าเทียมกันของคุณภาพหรือมาตรฐานของการจัดการศึกษาที่มาจากปัจจัยภูมิหลังของผู้เรียนในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านร่างกาย เศรษฐกิจ สังคมและพื้นความรู้เดิมของผู้เรียนคุณภาพ และมาตรฐานที่แตกต่างกันของสถานศึกษาขนาดต่าง ๆ สาเหตุมาจากความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงทำให้มีการกำหนดเป็นกฎหมายในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในประเทศอย่างมีคุณภาพและทั่วถึงสำหรับผู้เรียนที่เป็นบุคคลทั่วไปและผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษและบุคคลพิการด้วยเช่นกัน (ณปภัช บรรณการ, 2562) กล่าวว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นมิติทัศน์ที่มีหลากหลายมิติ โดยการจำแนกออกเป็นสองมิติที่สำคัญ ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสที่จะเข้าถึงทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพทางการศึกษาโดยที่มิติแรก เรื่องความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสทางการศึกษา (educational opportunity inequality) เป็นความแตกต่างหรือความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงการศึกษาของประชากรในประเทศแม้ว่าประเทศไทยจะมีรัฐธรรมนูญที่กำหนดหน้าที่

ของรัฐที่จะต้องจัดให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมแต่ผลการวิจัยบ่งชี้ตรงกันว่าประเทศไทยยังมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในด้านโอกาสทางการศึกษาโดยดูจากสถิติการศึกษาที่เกี่ยวข้อง คือ อัตราการเข้าถึงการศึกษาและอัตราการคงอยู่ของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พบว่ามีแนวโน้มลดลงเป็นลำดับตามระดับชั้นการศึกษาที่สูงขึ้น อีกทั้งยังพบว่าอัตราการเข้าถึงและการคงอยู่ในระบบการศึกษามีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มนักเรียนที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกันและนักเรียนกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงมีแนวโน้มที่จะเข้าถึงและคงอยู่ในระบบการศึกษาสูงกว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำอีกด้วย มิติที่สองคือ ความเหลื่อมล้ำในด้านคุณภาพการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกันของการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของประชากรในประเทศการพิจารณาความเหลื่อมล้ำในด้านนี้สามารถพิจารณาได้อย่างหลากหลายตั้งแต่การได้รับทรัพยากรทางการศึกษารวมไปถึงบุคลากรทางการศึกษา ความเหลื่อมล้ำในด้านคุณภาพทางการศึกษาเป็นอีกมิติหนึ่งของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่มีความสำคัญ เนื่องจากสามารถใช้สะท้อนประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมให้กับประชาชนของรัฐ โดยไม่ขึ้นอยู่กับความแตกต่างในด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม และครอบครัว กล่าวคือ นักเรียนที่อยู่ในระบบการศึกษาไม่ว่าจะเรียนในโรงเรียนใดก็มีสิทธิเท่าเทียมในการได้รับปัจจัยนำเข้ากระบวนการจัดการศึกษาทรัพยากรทางการศึกษาและมีผลผลิตจากการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในระดับมาตรฐานเดียวกัน มีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะได้รับความรู้และได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับสังคมอย่างครบถ้วนเพียงพอ สิวะโชติ ศรีสุทธิยากร (2562)

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทยเป็นผลมาจากความแตกต่างทางด้านสถาบันการศึกษาและครอบครัวซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชัยยุทธ ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ์, 2563) พบว่า สถานศึกษาในแต่ละแห่งมีทรัพยากรทางการศึกษาทั้งด้านอุปกรณ์การศึกษาคู่มือทางการศึกษามีความพร้อมในการให้การศึกษามีคุณภาพแตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากโรงเรียนในเขตเทศบาลจะมีคุณภาพสูงกว่าโรงเรียนนอกเขตเทศบาลและโรงเรียนขนาดเล็กมีคุณภาพการเรียนและผลสอบโอเน็ตต่ำกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ นอกจากนี้นักเรียนไทยมีการแบ่งแยกกันเรียนในโรงเรียนตามระดับฐานะทางครอบครัวที่ค่อนข้างชัดเจนเมื่อเทียบกับหลาย ๆ ประเทศกล่าวคือ นักเรียนที่มีฐานะกับนักเรียนกลุ่มด้อยโอกาสไม่ได้เรียนร่วมกันคนมีฐานะได้เรียนโรงเรียนดีกระจุกตัวกันในเมืองเป็นกลุ่มที่ได้คะแนนสอบสูงส่วนกลุ่มด้อยโอกาสก็แล้วแต่สถานภาพจะเอื้ออำนวยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย (ทินลัคน์ บัวทอง, 2561) ที่ได้ศึกษาการประเมินผลกระทบความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนพบว่า ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยนักเรียนที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษามากมีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษามากนักเรียนมีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงส่งผลให้โรงเรียนมีคุณภาพด้วยเช่นกัน

คุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กนั้นเกิดจากการที่โรงเรียนมีสภาพทางสังคม บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวผู้เรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีความพร้อมในด้านทรัพยากรต่าง ๆ เอกสาร สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพมีงบประมาณที่เพียงพอ และมีทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ เพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น คุณลักษณะผู้เรียนไปในทิศทางที่ดี มีการสานสัมพันธ์ภายนอกและภายในมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่มากกระทบภายในและภายนอกและสามารถสร้างความพึงพอใจในการทำงานของของครู สิ่งเหล่านี้สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับโรงเรียนได้ (ยุคนันท์ หวานฉ่ำ, 2555) แต่โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่จะเกิดปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำในด้านงบประมาณ การจัดสรรอัตรากำลังสถานที่ตั้ง จึงทำให้โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร

โรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรีมีความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากสภาพฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและบริบทของสถานศึกษา ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนจากการศึกษาสภาพและปัจจัยที่เชื่อมโยงกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กต่างนักเรียนมีความแตกต่างกันตามสถานที่ตั้งของสถานศึกษา ขนาดโรงเรียนและฐานะของผู้ปกครองจากการประเมินมาตรฐานโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรีที่ผ่านมา พบว่า ยังมีปัญหาด้านคุณภาพเนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ขาดความพร้อม ครูไม่ครบชั้น เด็กที่มีหลายกลุ่มอายุในห้องเดียวกัน ขาดครุภัณฑ์และสื่ออุปกรณ์ กระบวนการเรียนการสอนไม่สามารถจัดได้ครบเต็มรูปแบบตลอดจนครู และผู้บริหารขาดขวัญและกำลังใจ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพชรบุรี, 2566) นอกจากนี้ชุมชนและผู้ปกครองไม่มีความพร้อมที่จะสนับสนุนการศึกษาของบุตรหลานให้มีคุณภาพถึงมาตรฐานได้ ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กขาดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษานักเรียนขาดโอกาสในการได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพเพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีคุณภาพมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานสนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินโยบายรัฐบาลกระทรวงศึกษาธิการ จึงควรมีนโยบายที่จะปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพสูงขึ้น

การมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากส่งผลถึงคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา โดยสามารถสรุปปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ปัญหาด้านคุณภาพการจัดการศึกษาค่อนข้างต่ำพบว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในทุกช่วงชั้นในทุกพื้นที่มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ต่ำกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดอื่น 2) ปัญหาด้านการบริหารจัดการพบว่า อัตราร่วมครูต่อนักเรียนและนักเรียนต่อห้องเรียนต่ำกว่ามาตรฐานค่าใช้จ่ายต่อนักเรียน 1 คน สูงกว่าโรงเรียนขนาดอื่น ๆ นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มาสามารถบริหารโรงเรียนได้เต็มที่ และปัญหาอีกประการหนึ่งคือ การอพยพเคลื่อนย้ายของประชากรวัยเรียนที่ย้ายติดตามผู้ปกครองไปรับจ้างทำงานต่าง

ถิ่นทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง 3) ปัญหาด้านการเรียนการสอนพบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เต็มที่เนื่องจากครูไม่ครบชั้นและมีจำนวนนักเรียนน้อยในแต่ละชั้นครูสอนไม่เต็มเวลาเต็มความสามารถเพราะครูมีภารกิจอื่นที่นอกเหนือจากการสอนเป็นจำนวนมากหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ค่อยสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สื่อการเรียนการสอน และแหล่งเรียนรู้มีจำนวนจำกัดซึ่งสาเหตุมาจากได้รับงบประมาณน้อย สื่อเทคโนโลยี และการสื่อสารมีใช้อย่างจำกัดและที่มีอยู่ก็ไม่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนขนาดเล็กประชากรมีฐานะยากจนทำให้ไม่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากรเพื่อนำมาช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียนและ 5) ปัญหาที่เด่นชัดอีกประการหนึ่งของโรงเรียนขนาดเล็ก คือ การขาดแคลนจำนวนครูไม่ครบชั้น ครูไม่ครบตามรายวิชาเอก ต้องใช้ครูวิชาเอกอย่างหนึ่งไปสอนอีกวิชาหนึ่ง มีปัญหาครูย้ายออกบ่อย ครูขาดขวัญและกำลังใจ และครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายได้จึงส่งผลทำให้ประสิทธิภาพและคุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กไม่เป็นไปตามเป้าหมาย (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพชรบุรี, 2566)

จากปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกมานานจึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือชนบท ซึ่งประสบกับข้อจำกัดทั้งด้านทรัพยากร ครูผู้สอน และโอกาสทางการเรียนรู้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้การกระจายทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกัน ทั้งในรูปแบบของอุปกรณ์การเรียน อาคารสถานที่ และโอกาสในการพัฒนาครู ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งมีจำนวนนักเรียนไม่มาก จึงได้รับการจัดสรรงบประมาณตามรายหัวนักเรียน จึงส่งผลให้ขาดแคลนอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน และส่งผลไปยังอัตราครูที่ได้รับการจัดสรร ทำให้มีครูไม่เพียงพอ และครูที่มีอยู่ก็มักต้องทำหน้าที่หลายบทบาท ทั้งสอนหนังสือหลายวิชา ดูแลงานธุรการ และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ส่งผลให้ไม่สามารถมุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ ผลที่ตามมาคือ คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กมีแนวโน้มต่ำกว่า ทั้งในแง่ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความมั่นใจในผู้ปกครอง และโอกาสในการศึกษาต่อ การแก้ปัญหาจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อกระจายโอกาสอย่างเท่าเทียมและยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งระบบอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อศึกษาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี
4. เพื่อศึกษาหาแนวทางการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 244 คน ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดย ได้แก่ แบบสอบถาม

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 138 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 244 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 138 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 244 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejeie & Morgan, 1970) ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 244 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) ตามขั้นตอน ดังนี้ 1) รวบรวมรายชื่อโรงเรียนและจำนวนประชากรผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี 2) คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่าง 244 คน จาก 138 โรงเรียน 3) สุ่มกลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงเรียนแบบง่าย (Simple Random Sampling) จำแนกตามโรงเรียนจนได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนทั้งหมด 244 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางด้านทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความเหลื่อมล้ำด้านทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรีด้วย 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสถานศึกษาประกอบไปด้วย 3 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านการจัดสรรงบประมาณ (2) ด้านการจัดสรรบุคลากร (3) ด้านที่ตั้งและขนาดโรงเรียน 2) ด้านครอบครัวประกอบไปด้วย 3 ด้าน ดังนี้ 1) ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม 2) สภาพแวดล้อมและภูมิลำเนาและ 3) วัฒนธรรมครอบครัว ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 82-83) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง	ปัจจัยการจัดการศึกษาที่มีความเหลื่อมล้ำอยู่ในระดับน้อยที่สุด
4 หมายถึง	ปัจจัยการจัดการศึกษาที่มีความเหลื่อมล้ำอยู่ในระดับน้อย
3 หมายถึง	ปัจจัยการจัดการศึกษาที่มีความเหลื่อมล้ำอยู่ในระดับมากระดับปานกลาง
2 หมายถึง	ปัจจัยการจัดการศึกษาที่มีความเหลื่อมล้ำอยู่ในระดับมาก
1 หมายถึง	ปัจจัยการจัดการศึกษาที่มีความเหลื่อมล้ำอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน 3) การสัมพันธ์กับชุมชน 4) ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน 5) ด้านความพึงพอใจในงานของบุคลากร และ 6) ความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2558) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย เรื่อง ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้นำมาหาให้ครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคำนวณค่าสถิติ ดังนี้

1.1 วิเคราะห์ระดับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี โดยผู้วิจัยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.2 วิเคราะห์ระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรีโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ด้วยคำนวณการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

1.4 วิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาในระดับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 244 คน โดยพิจารณาค่าเฉลี่ย แสดงรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลความหมายข้อมูล และลำดับของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวม และรายด้าน

ข้อที่	ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี	\bar{X}	S.D.	การปฏิบัติ	ลำดับ
1.	ด้านการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนขนาดเล็ก	1.62	.61	มาก	6
2.	ด้านการจัดสรรอัตรากำลัง	1.64	.61	มาก	5
3.	ด้านสถานที่ตั้งและขนาดของโรงเรียน	1.76	.67	มาก	3
4.	ด้านฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ	1.83	.71	มาก	1
5.	ด้านสภาพแวดล้อมและภูมิลำเนา	1.78	.69	มาก	2
6.	ด้านวัฒนธรรมครอบครัว	1.75	.68	มาก	4
เฉลี่ยรวมด้าน		1.73	.56	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยในการจัดการศึกษาที่มีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 1.73$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 1.83$, S.D. = 0.71) รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมและภูมิลำเนา ($\bar{X} = 1.78$, S.D. = 0.69) ด้านสถานที่ตั้งและขนาดของโรงเรียน ($\bar{X} = 1.76$, S.D. = 0.67) ด้านวัฒนธรรมครอบครัว ($\bar{X} = 1.75$, S.D. = 0.68) ด้านการจัดสรรอัตรากำลัง ($\bar{X} = 1.64$, S.D. = 0.61) และด้านการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนขนาดเล็ก ($\bar{X} = 1.62$, S.D. = 0.61)

ผลการศึกษาระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แปลความหมายข้อมูลตามแนวคิดของเบสท์และจัดลำดับที่ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลความหมายข้อมูลและลำดับที่ของการจัด ระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี

ข้อที่	คุณภาพการจัดการศึกษา	\bar{X}	S.D.	การปฏิบัติ	ลำดับ
1.	ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	4.28	.61	มาก	1
2.	ด้านการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโรงเรียน	4.22	.59	มาก	4
3.	ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	4.23	.66	มาก	3
4.	ด้านคุณลักษณะผู้เรียน	4.24	.61	มาก	2
5.	ด้านความพึงพอใจในงานของบุคลากร	1.95	.29	น้อย	5
6.	ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา	1.75	.35	น้อย	6
รวมเฉลี่ย		3.44	.37	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย (\bar{X}) ดังนี้ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.61) รองลงมา คือ ด้านคุณลักษณะผู้เรียน ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.61) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.66) ด้านการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโรงเรียน ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.59) ด้านความพึงพอใจในงานของบุคลากร ($\bar{X} = 1.95$, S.D. = 0.29) และ ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 1.75$, S.D. = 0.35)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาแต่ละด้านกับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผล							
ต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กใน จังหวัดเพชรบุรี	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	Y
X ₁	1.000	-	-	-	-	-	-
X ₂	.707**	1.000	-	-	-	-	-
X ₃	.531**	.591**	1.000	-	-	-	-
X ₄	.583**	.620**	.865**	1.000	-	-	-
X ₅	.506**	.520**	.733**	.825**	1.000	-	-
X ₆	.497**	.611**	.699**	.844**	.827**	1.000	-
Y	-.553**	-.626**	-.733**	-.783**	-.669**	-.724**	1.000

*p < .05

**p < .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ทั้ง 6 ตัวแปร ได้แก่ ด้านงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร ด้านการจัดสรรอัตรากำลัง ด้านสถานที่ตั้งและขนาดโรงเรียน ด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ด้านสภาพแวดล้อมและภูมิสำเนา และด้านวัฒนธรรมครอบครัว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณอยู่ที่ .497 - .865 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับที่สูง เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาแต่ละด้านกับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี เรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณจากมากไปน้อยได้ ดังนี้

ด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ($r_{xy} = -.783^{**}$) ด้านสถานที่ตั้งและขนาดโรงเรียน ($r_{xy} = -.733^{**}$) ด้านวัฒนธรรมครอบครัว ($r_{xy} = -.724^{**}$) ด้านสภาพแวดล้อมและภูมิลำเนา ($r_{xy} = -.669^{**}$) ด้านการจัดสรรอัตรากำลัง ($r_{xy} = -.626^{**}$) ด้านการจัดสรรงบประมาณ ($r_{xy} = -.553^{**}$)

ตารางที่ 4 ตารางแสดงการพยากรณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี โดยใช้ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

อันดับที่	ตัวแปรพยากรณ์	R	R2	ร้อยละ
1	X4	.783	.614	61.40
2	X4, X2	.803	.646	64.60
3	X4, X2, X3	.808	.653	65.30
4	X4, X2, X3, X6	.814	.662	66.20

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) เพื่อหาตัวแปรพยากรณ์ที่ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี จากตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร มีตัวแปรอิสระที่ทดสอบแล้วว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งหมด 4 ตัวแปร คือ ด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม (X_4) สามารถพยากรณ์ได้ว่าเป็นด้านที่ ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรีดีที่สุดที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย หรืออำนาจพยากรณ์เท่ากับ 0.783 ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ร้อยละ 61.40 เมื่อเพิ่มด้านการจัดสรรอัตรากำลัง (X^2) เข้าไป สัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจพยากรณ์เพิ่มขึ้นเป็น 0.803 ซึ่งค่าที่เพิ่มขึ้นเมื่อตรวจสอบความแตกต่างกับค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจพยากรณ์เดิม พบว่า ยังมีนัยสำคัญที่สถิติที่ระดับ .05 ทำให้ทราบว่า ด้านการจัดสรรอัตรากำลังส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 64.60 ทั้งนี้เมื่อเพิ่มด้านสถานที่ตั้งและขนาดโรงเรียน (X^3) เข้าไป สัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจพยากรณ์เพิ่มขึ้นเป็น 0.808 ซึ่งค่าที่เพิ่มขึ้นเมื่อ ตรวจสอบความแตกต่างกับค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจพยากรณ์เดิม พบว่า ยังมีนัยสำคัญที่ สถิติที่ระดับ .05 ทำให้ทราบว่า ด้านสถานที่ตั้งและขนาดโรงเรียน (X^3) ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 65.30 และเมื่อเพิ่มด้านวัฒนธรรมครอบครัว (X^6) เข้าไป สัมประสิทธิ์ การถดถอยหรืออำนาจพยากรณ์เพิ่มขึ้นเป็น 0.814 ซึ่งค่าที่เพิ่มขึ้นเมื่อตรวจสอบความแตกต่างกับค่า สัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจพยากรณ์เดิม พบว่า ยังมีนัยสำคัญที่สถิติที่ระดับ .05 ทำให้ทราบว่า ด้านวัฒนธรรมครอบครัว (X_6) ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 66.20 ส่วนตัวแปรอิสระอีก 2 ตัว คือ การจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี (X_1) และ ด้านสภาพแวดล้อมและภูมิลำเนา (X_5) ถูกตัดออกจาก

สมการเนื่องจากว่าไม่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี โดยเมื่อทดสอบความแตกต่างพบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เมื่อหาความสามารถในการพยากรณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี

ตัวแปร	b	S.E.	β	t	sig
ค่าคงที่	4.349	.045	-	95.733	.000.
2. ด้านการจัดสรรอัตรากำลัง(X_2)	-113	0.31	-183	-3.679	.000
3. ด้านสถานที่ตั้งและขนาดโรงเรียน(X_3)	-115	.043	-204	-2.666	.008
4. ด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม(X_4)	-180	.054	-339	3.365	.001
6. ด้านวัฒนธรรมครอบครัว (X_6)	-101	.040	-183	2.524	.012
ค่าคงที่ (a) = 4.34	-	-	-	-	-

R = 0.814, R² = 0.662, Radj² = 0.656, S.E.est = 0.222, F = 117.093

*p < .05

**p < .01

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมของตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 4 ตัวแปร กับตัวแปรคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี มีค่าเท่ากับ 0.814 ค่าความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการพยากรณ์เท่ากับ 0.222 และพบว่าค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณของตัวแปรพยากรณ์รวมทั้งค่าคงที่มี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย คือ ด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม (X_4) ด้านการจัดสรรอัตรากำลัง (X_2) ด้านสถานที่ตั้งและขนาดโรงเรียน (X_3) ด้านวัฒนธรรมครอบครัว (X_6) โดยเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบได้ดังนี้ $\hat{Y}_{tot} = 4.34 + -113 (X_2) + -115 (X_3) + -180 (X_4) + -101 (X_6)$

อภิปรายผล

1. ระดับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.73 ซึ่งสอดคล้องกับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ ค่าเฉลี่ย 1.83 รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมและภูมิปัญญา ค่าเฉลี่ย 1.78 ด้านสถานที่ตั้งและขนาดของโรงเรียน ค่าเฉลี่ย 1.76 ด้านวัฒนธรรมครอบครัว ค่าเฉลี่ย 1.75 ด้านการจัดสรรอัตรากำลัง 1.64 และด้านการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนขนาดเล็ก ค่าเฉลี่ย 1.62 ทั้งนี้เนื่องจากความเหลื่อมล้ำทางการศึกษานั้นส่งผลกระทบต่อหลายด้านจึงส่งผลไปยังคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของทินลันน์ บัวทอง (2561) พบว่า ความเหลื่อมล้ำด้าน

ทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวและความเหลื่อมล้ำทางสถานศึกษาส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมมากจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ที่สูง ส่วนนักเรียนที่มีความพร้อมต่ำจะส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำเช่นกัน ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นไป ทั้งนี้สามารถอภิปรายความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ดังนี้

1.1 ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อ คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ด้านการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ขนิษฐา ยศเมฆ (2560) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงบประมาณทางการศึกษากับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการรายงานผลการดำเนินงานพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อ คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ด้านจัดสรรอัตรากำลัง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ วิภาดา สารมัย (2562) พบว่า การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ด้านการสรรหาในบรรจุแต่งตั้ง ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.3 ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ด้านสถานที่ตั้งและขนาดของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ชัยวัฒน์ วงศ์บุญเรือง (2567:102) พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนอาศัยอยู่ในแหล่งชุมชนแออัด และมีแหล่งอบายมุขในชุมชน ดังนั้นกลุ่มโรงเรียนในอำเภอแม่สาย ควรมีการจัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ติดตามพฤติกรรมนักเรียนกลุ่ม สอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้จากการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในรอบสาม พบว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีระดับคุณภาพที่แตกต่างกันตามทุกปัจจัยทั้งในด้านที่ตั้ง ขนาดที่มีความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง และควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาดังกล่าว

1.4 ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อ คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ด้านเศรษฐกิจและสังคม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มัทยา บุตรงาม (2555) ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย พบว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้นั้นมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทั้งสองทาง ถ้าหากความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นความเหลื่อมล้ำทางรายได้ก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน

1.5 ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ด้านสภาพแวดล้อมและภูมิภาคนา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ชัยวัฒน์ วงศ์บุญเรือง (2567) พบว่า การศึกษาสภาพความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านสภาพแวดล้อม

1.6 ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ด้านวัฒนธรรมครอบครัว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วินิจ ฝาเจริญ และคณะ (2564) พบว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา คือ ความไม่เท่าเทียมกันของคุณภาพและมาตรฐานของการจัดการศึกษาที่นักเรียนนักศึกษาได้รับช่วงสถานการณ์ไวรัสโควิด-19 อันมีสาเหตุมาจากสภาพเศรษฐกิจ ปัจจัยภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมครอบครัว

2. ระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี เพชรบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจากผลการวิจัยเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านคุณลักษณะผู้เรียน ด้านการมีสัมพันธ์กับของชุมชน ด้านการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโรงเรียน ด้านความพึงพอใจในงานของบุคลากร และด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากความเหลื่อมล้ำทางการศึกษานั้น ส่งผลกระทบหลายด้านจึงส่งผลไปยังคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธัญลักษณ์ สัมพันธ์ (2556) ทั้งนี้สามารถอภิปรายคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี จำแนกเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

2.1 คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาติ ปุงคานนท์ (2567) การอำนวยการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับมาก

2.2 คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณภา ไทยประยูร (2564) พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ด้านความสามารถในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

2.3 คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ด้านสัมพันธ์กับชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัย กัญจนพร ศรีมงคล (2565) พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 อยู่ในระดับมาก เกิดจากผู้บริหารโรงเรียนได้เป็นวิทยากรฝึกอบรมและการประสานความร่วมมือกับชุมชน และหน่วยงานอื่น ได้จัดให้มีการนำนักเรียนร่วมกิจกรรมวัฒนธรรมของท้องถิ่น และได้นำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญ ทางศาสนา ส่งผลให้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นไปได้ด้วยดี อีกทั้งยัง ปฏิบัติตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยการปฏิรูปการศึกษา ให้ผู้บริหารโรงเรียนมีการบริหารงานโดยมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาจากชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ตัวแทน ผู้ปกครอง ตัวแทน พระสงฆ์ ตัวแทนครูโดยทุกภาคส่วนดังกล่าวมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ทำให้โรงเรียนเป็นที่ ยอมรับของชุมชน

2.4 คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย วรณภา ไทยประยูร (2564) พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.5 คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ด้านความพึงพอใจในงานของบุคลากร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ศิริประภา ภาคิอรรค (2562) ความพึงพอใจในงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร พบว่า ด้าน ความพึงพอใจในงานของบุคลากร ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

2.6 คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องผลการวิจัย วรณภา ไทยประยูร (2564) พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ด้านการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

3. ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 มี 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม (X_4) ด้านการจัดสรรอัตรากำลัง (X_2) ด้านสถานที่ตั้งและขนาดโรงเรียน (X_3) ด้านวัฒนธรรมครอบครัว (X_5) ตามลำดับ ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้

3.1 ด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม (X_4) สอดคล้องกับสิวะโชติ ศรีสุทธิยากร (2562) พบว่า ระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียนเป็นปัจจัยหลักต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และการจัดการศึกษาของแต่ละโรงเรียนมีผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

3.2 ด้านการจัดสรรอัตรากำลัง (X_2) นิธิศ วงศ์ตุลาการ และสร้อยญา แสงอัมพร (2566) พบว่า วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการประเมินความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามีหลากหลายวิธี ขึ้นกับวัตถุประสงค์ ของการศึกษาและลักษณะของข้อมูลทั้งนี้ดัชนีความไม่เสมอภาคส่วนใหญ่ที่นิยมใช้ สำหรับการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ เลือกใช้การคำนวณพิสัยมาคำนวณค่าคะแนนความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาในครอบครัวและสถานศึกษาเนื่องจากมีความเหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลและเป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ทำให้ทราบถึงความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษารายครอบครัวและรายสถานศึกษา โดยในส่วนของความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาในครอบครัวคำนวณจากผลต่างของค่าคะแนนรวมทรัพยากรทางการศึกษาในครอบครัวของนักเรียนรายบุคคลกับค่าคะแนนเฉลี่ยรวม (grand mean) ส่วนความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาในสถานศึกษาคำนวณจากผลต่างของค่าคะแนนรวมทรัพยากรทางการศึกษาในสถานศึกษาของโรงเรียนรายโรงเรียนกับค่าคะแนนเฉลี่ยรวม

3.3 ด้านสถานที่ตั้งและขนาดโรงเรียน (X_3) วินิจ ฝางเจริญ และคณะ (2564) พบว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา คือ ความไม่เท่าเทียมกันของคุณภาพและมาตรฐานของการจัดการศึกษาที่นักเรียน

นักศึกษาได้รับช่วงสถานการณ์ไวรัสโควิด-19 อันมีสาเหตุมาจากสภาพเศรษฐกิจ ปัจจัยภูมิหลังทางสังคม และวัฒนธรรมครอบครัวของผู้เรียน

3.4 ด้านวัฒนธรรมครอบครัว (X_6) ชัยยุทธ ปัญญา สวัสดิ์สุทธิ (2563) ได้ระบุว่า สภาพการณ์ปัจจุบันมีลักษณะตรงกันข้ามเนื่องจากงบประมาณที่จัดสรรกระจุกตัวที่โรงเรียนขนาดใหญ่ในเมืองซึ่งดึงดูดให้ครูอาจารย์เลือกที่จะไปสอนเพราะส่งผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพการงาน และรายได้ที่ได้รับ และครูอาจารย์เหล่านี้มีแนวโน้มต่ำในการเปลี่ยนที่ทำงานไปยังสถานศึกษาแห่งอื่น ในขณะที่โรงเรียนชนบทต่างจังหวัดมักจะไม่อยู่ในตัวเลือกของการเข้าไปทำงานของครู ส่งผลให้ครูในโรงเรียนเหล่านี้มีจำกัด ต้องแบกรับภาระหลายสิ่งทั้งงานสอนและนอกเหนืองานสอน รวมถึงงบประมาณสนับสนุนจากรัฐและเอกชนที่ไม่มาก รวมถึงท้องที่ชุมชนและผู้ปกครองซึ่งมิได้ร่ำรวย ส่งผลต่อคุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียนดังกล่าวและส่งผลต่อคุณภาพของการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งงานศึกษาทางเศรษฐศาสตร์จะชี้วัดผลนี้จากคะแนนสอบต่างๆ ดังนั้น คุณภาพการการศึกษาทั้ง สถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาจึงยิ่งกระจุกตัวอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ในเมืองและส่งผลให้ นักเรียนจากโรงเรียนในเมืองได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพมากกว่าและมีความแตกต่างสูงมากเมื่อเทียบ กับนักเรียนในโรงเรียนชนบทต่างจังหวัดซึ่งประสบกับข้อจำกัดในหลากหลายรูปแบบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้

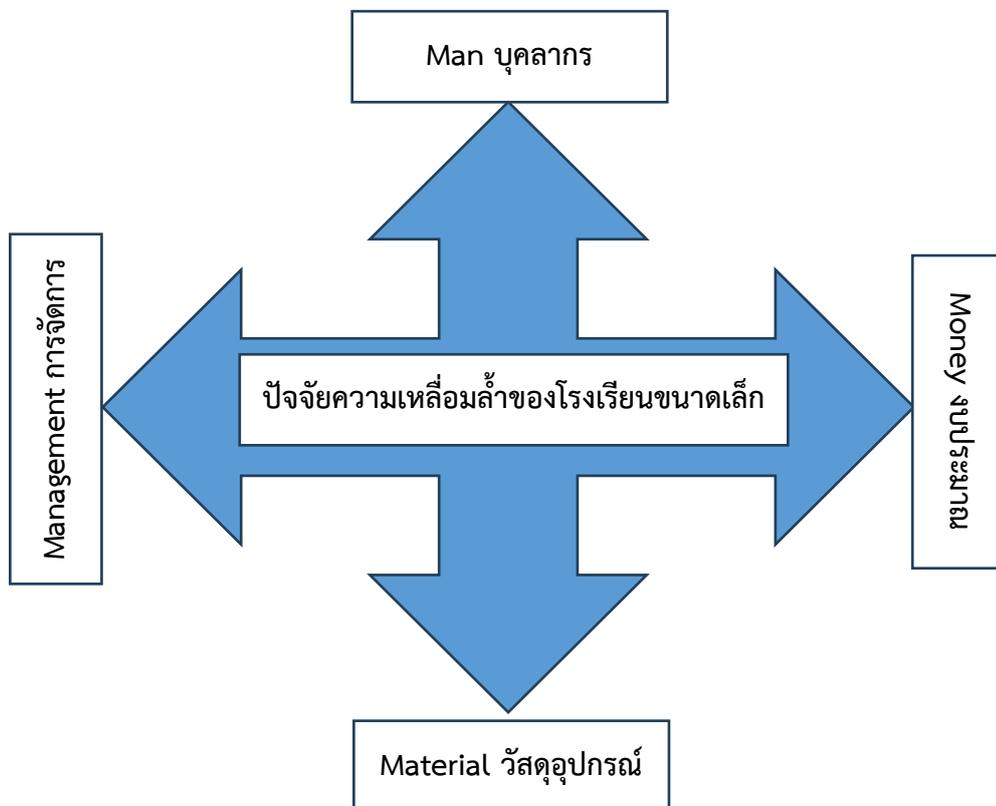
1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบแนวทางสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดเพชรบุรี โดยเสนอแนะ ดังนี้ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประโยชน์การศึกษาคือปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคมโดยรวม ดังนั้น การกำหนดนโยบายด้านงบประมาณเพื่อการศึกษาอย่างเป็นธรรมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลหรือพื้นที่ด้อยโอกาสที่มักได้รับงบประมาณน้อยกว่าพื้นที่ในเมือง รัฐควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอและเท่าเทียม เพื่อให้เยาวชนทุกคนมีโอกาสทางการศึกษาที่ใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ใดของประเทศนอกจากนี้ การปรับปรุงระบบการคัดเลือกและการเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาก็เป็นอีกประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ ควรลดอุปสรรคที่เกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น ค่าใช้จ่ายในการเรียนหรือการสอบแข่งขัน เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้เข้าถึงการศึกษาตามศักยภาพของตน สุดท้าย รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรออกนโยบายเพื่อสนับสนุนกลุ่มที่เสียเปรียบ เช่น การให้ทุนการศึกษาแก่เด็กยากจน การสร้างโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล หรือการพัฒนาครูให้มีคุณภาพ ทั้งหมดนี้จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เข้าถึงได้สำหรับนักเรียนทุกกลุ่มทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้มีความทันสมัยและเข้าถึงง่ายเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและทั่วถึงจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในโรงเรียนหรือการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้แบบเปิด เช่น คลังสื่อออนไลน์และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา ปรับหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียนในแต่ละพื้นที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้นและเกิดแรงจูงใจในการสร้างความร่วมมือกับชุมชน ท้องถิ่น และภาคเอกชนก็มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ซึ่งช่วยขยายโอกาสทางการศึกษาและสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการเรียนรู้ที่ยั่งยืนมีการพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ว่านักเรียนจากกลุ่มเปราะบางได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมหรือไม่ ระบบดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนานโยบายและแนวทางที่สอดคล้องกับสภาพจริงเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษาในระยะยาว

องค์ความรู้ใหม่

Model 4 M ปัจจัยความเหลื่อมล้ำของโรงเรียนขนาดเล็ก

จากภาพพบว่า ปัจจัยความเหลื่อมล้ำของโรงเรียนขนาดเล็กแบ่งออกได้ 2 ปัจจัย 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ 4 Ms (1) Man บุคลากร บุคลากรไม่ครบชั้น สอนไม่ตรงตามเอกที่เรียนมาทำให้เกิดความไม่ชำนาญในการจัดการเรียนการสอนในวิชาที่ไม่ถนัด (2) Money งบประมาณ เนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จึงทำให้มีงบประมาณน้อย เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณแก่โรงเรียนเป็นการให้ตามรายหัว ซึ่งส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมากและยังอยู่ในพื้นที่ห่างไกล การซ่อมแซม ก่อสร้าง ปรับปรุงโรงเรียนยังมีความยากลำบากและมีต้นทุนสูง ทั้งค่าขนส่ง ค่าใช้จ่ายของแรงงาน หากยังคงวางแผนงบประมาณตามรายหัวเช่นเดิมหรือเลือกให้อย่างเท่าเทียมกันทั้งประเทศจะยิ่งทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำมากขึ้น (3) Material วัสดุอุปกรณ์ เนื่องจากขาดงบประมาณจึงส่งผลกระทบต่อด้านการศึกษา วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนที่มีอยู่อย่างจำกัดและไม่เพียงพอต่อความต้องการ รวมไปถึงแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในโรงเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ สื่อเทคโนโลยี อุปกรณ์ในการทำสื่อการสอน เป็นต้น (4) Management การจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีผลกระทบมาจากการขาดแคลน งบประมาณ บุคลากร และวัสดุ อุปกรณ์ จึงส่งผลให้ประสิทธิภาพการบริหารจัดการลดลง 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ (1) ความห่างไกล ทุรกันดาร จนการดูแลไปไม่ถึง (2) ความยากจน มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ส่งผลต่อโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาเมื่อขาดสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นก็จะส่งผลถึงนักเรียนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาได้น้อยลง การจัดการศึกษาที่มีอุปสรรคต่าง ๆ ทำให้นักเรียน เรียนรู้ได้อย่างจำกัด และไม่ทั่วถึงส่งผลให้คุณภาพของโรงเรียนลดลง

เอกสารอ้างอิง

- กัญจนพร ศรีมงคล. (2565). การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ชนิษฐา ยศเมฆ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงบประมาณทางการศึกษาผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ชัยยุทธ ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ. (2563). เหลื่อมล้ำในวัยเรียน: สองทศวรรษของความเหลื่อมล้ำทางคุณภาพ การศึกษาและการจัดสรรทรัพยากรระดับพื้นที่ ของประเทศไทย. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยวัฒน์ วงศ์บุญเรือง. (2567). การศึกษาสภาพความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของโรงเรียนในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.

- ณปภัช บรรณการ. (2562). แนวโน้มความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 1(4),1-11.
- ทินลัคน์ บัวทอง. (2561). การประเมินผลกระทบของความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตาก. *วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- ฉัญลักษณ์ สัมพันธ์. (2556). ความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสสิทธิและโอกาสในการรับบริการ
สาธารณะ. <http://sdgroup1.blogspot.com/2013/01/53242025.html>.
- นิธิศ วงศ์ตุลาการ สรัญญา แสงอัมพรและคณะ. (2566). การศึกษาปัจจัยความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่
ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช. *วารสารศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย*, 11(1), 285- 298.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2558). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.
- ปาริชาติ ปุงคานนท์. (2567). การอำนวยความสะดวกของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา*, 7(1), 53-62.
- มัทยา บุตรงาม. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้
ในประเทศไทย. *วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.*
- ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ. (2555). *การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน ในอำเภอคลองหลวงสังกัด
สำนักงานการศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.*
- รัชวดี แสงมเหษณ์. (2560). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา : คุณภาพสังคมที่คนไทยมองเห็น. *วารสาร
รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 8(1), 33-66.
- วรรณภา ไทยประยูร. (2564). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมสระบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ธัญบุรี.*
- วินิจ ฝาเจริญ และคณะ. (2564). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของพลเมืองไทยกับสถานการณ์การเรียน
ออนไลน์ในยุคไวรัสโควิด 19. *วารสารปัญญาปณิธาน*, 6(1), 1-14.
- ศิริประภา ภาคิอรรค. (2562). *ความพึงพอใจในงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ
บุคลากรในองค์กร.ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.*

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพชรบุรี. (2566). *แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดเพชรบุรี*.

สำนักงานฯ.

สีวะโชติ ศรีสุทธียากร. (2562). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและปัจจัยที่ส่งผล: การวิเคราะห์พหุระดับร่วมกับดัชนีเอ็นโทรปีนัยทั่วไปที่อิงมัธยฐาน. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*, 32(3), 341-379.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size For Research Activities, *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 608-609.